

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In qua tractatur de Virtute ac Sacrameto Pœnitentiæ

Bosco, Jean a

Lovanii, 1670

Concl. II. Pœnitentia specialis non est virtus appetitiva, non intellectualis;
moralis, non theologica; acquisita, non infusa.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73393](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73393)

27. Actus mera fuga in voluntate potest esse honestus.

Quæ cum ita sint, liquet profectò actum merâ fugâ in voluntate posse esse honestum; bonitas namque actus desumitur ab objecto in solis actibus prosecutionis, ut superius dixi de virtute Pœnitentiæ; actus autem fugæ eò sunt meliores, quò objectum est pejus: sicut enim laudabile est amplecti bonum, sic pariter laudabile est fugere malum. Deinde illa fuga, ut mox ostendimus, æquivalenter est prosecutio boni, & ideo participat honestatem ejusdem virtutis, etiam theologicæ, v. g. odium carentiæ Dei (quod virtualiter est amor existentia Dei) honestatem virtutis charitatis.

An contritio sit talis fuga?

Rogas, an contritio, quæ procedit ex habitu charitatis, sit talis fuga? Respondent aliqui negativè; sed simul, inquit, est prosecutio & amor bonitatis divinæ, ob quam movemur ad odium & detestationem peccati: ideo enim nolo peccatum Deo potius quàm alteri, quia illum potius amo, quàm alterum; alioquin quomodo illa nolitio procederet ex charitate sive amicitia, si bonitas amici non esset objectum ejus, vel saltem partiale? Sic illi; bene an malè, hic non dijudico. Sufficit pro nunc quòd, ut verum esset, nil obstat jam dictis, ut patet.

28. Vindicta & detestatio peccati sunt actus formaliter distincti.

Manet itaque, quòd primò diximus, vindictam & detestationem peccati, quamvis simul conjungantur in eodem, imò possint procedere ab eadem virtute saltem imperativè, æquidem esse actus formaliter distinctos; nam unus est actus prosecutionis, volitio scilicet pœnæ, alter verò actus fugæ, puta nolitio peccati.

Ex his facile erit discernere qualis virtus sit Pœnitentiæ specialis, appetitiva, an intellectualis; moralis, an theologica; acquisita, an infusa. Dico breviter:

CONCLUSIO II.

Pœnitentiæ specialis est virtus appetitiva, non intellectualis; moralis, non theologica; acquisita, non infusa.

29. Prima pars Concl. probatur ex Scoto.

Primam partem disertis verbis docet Scotus 4. dist. 14. q. 2. n. 5. Vlierius, inquit, in speciali sit hæc Conclusio: Penitere non est actus alicuius virtutis intellectualis. Patet statim: quia est actus appetitivus, ut appetitus; quia imperare intellectui, ut consideret, & voluntati, ut detestetur. . . . non convenit, nisi appetitui vel voluntati: neque enim aliqua vis sensitiva potest imperare intellectui & voluntati, & coniungere eos in actibus suis: neque intellectus sibi & voluntati; sed sola voluntas sibi & intellectui, iuxta illud Augustini de Trinitate:

Voluntas copulat parentem cum prole. Hoc quantum ad intellectum: quantum ad voluntatem, voluntas imperat sibi.

Sola voluntas sibi & intellectui imperat.

Et n. 9. sic ait: Alia Conclusio est ista, quòd ille actus est actus voluntatis, cuius est imperare intellectui & voluntati; & hoc imperio pertinet ad irascibilem, & potentiam aliquam habentem in se aliquid simile virtuti irascibili, sicut etiam irascibilis in sensitiva suo modo vindicat, ut & illa potentia, quæ imperat vindictam in parte intellectiva, habet quoddam simile irascibili; nunc autem non convenit in parte intellectiva hoc imperare nisi voluntati. Hæc Doctor Subtilis. Ex quibus palam fit quàm falsò Derkennis Tract. de Deo uno & Trino disp. 12. de Providentia divina c. 1. n. 5. Scoto adscribat imperium intellectus, cum hic expressissimè illud neget.

Aliter probat Doctor suam Conclusionem: Quia, inquit, virtus intellectualis dicit verum esse, vel non verum esse, sive in speculandis, sive in agendis; hæc autem (scilicet Pœnitentiæ) inclinatur ad sic agendum, non autem ad dicendum sic esse agendum. Est ergo actus non virtutis intellectualis, sed appetitiva. Nec video quid efficaciter possit opponi.

Alia probatio ex eodem Doctore.

Unde transeo ad secundam partem Conclusionis, quam invenio apud Scotum supra n. 9. ibi: Ex hoc potest esse dubium de habitudine istius virtutis ad charitatem: ex quo enim ista (Pœnitentiæ) per actum suum imperat actum charitatis, videtur esse superior charitati. Sed oppositum est manifestum; quia obiectum per se charitatis est Deus, sub ratione obiectiva nobilissima: proprium autem obiectum istius est malum vindicabile, seu reus, in quem est vindicandum. Et ex hoc patet, quòd Pœnitentiæ non tantum non est virtus theologica, ut prius argutum est; sed nec virtus simpliciter nobilissima inter illas, quæ sunt circa obiectum creatum. Et infra n. 20. sic ait: Ad ultimum dico, quòd non est virtus theologica: imò circa obiectum creatum.

30. Secunda pars Conclusionis probatur ex Scoto.

Probatur ergo secunda pars Conclusionis: quia virtus theologica pro obiecto immediato debet habere Deum; atqui Pœnitentiæ ut est virtus specialis inclinans voluntatem ad vindicandum peccatum à se commissum, non habet pro obiecto immediato Deum: ergo non est virtus theologica. Major patet, quoniam fides per actum suum vitalem vitaliter credit & Deo, & ipsum Deum secundum se. Spes per actum suum sperat, non aliquid Deo, sed ipsum Deum tamquam bonum sperantis. Charitas porro per actum proximum amat ipsum Deum secundum se.

Virtus Theologica pro obiecto immediato habet Deum.

Nec obstat primò, quòd charitas etiam cætera omnia bona amet ipsi Deo, quia illa tantum sunt obiecta secundaria & mediata; ideo siquidem opto Deo illa bona, quia ipsum secundum se diligo, & quia ipsi bona sunt, quem formaliter amo per illum actum.

31. Prima obiectio solvitur.

Non obstat secundò, quòd nullatenus speret.

Item secundum.

spemus Deum, nisi simul sperando vilio-
nem & fruitionem tamquam possessionem
illius boni; non, inquam, obstat; neque enim
idcirco spes attingit Deum mediante visione,
sed utrumque immediatè; Deum quidem ut
bonum possessum, & tamquam objectum
quod, visionem autem & fruitionem tam-
quam medium, quo tantum bonum posside-
tur, adeoque tamquam objectum quo; arque
hæc duo componunt unum finem, sive unum
completum & primum ac immediatum
objectum nostri desiderii. Plura de hac re in
Tractatu de Virtutibus theologicis. Hæc suffi-
cient imprensionem ad probationem Ma-
joris.

Quantum ad Minorem, quid illà clarius?
Nam iustitia vindicativa pro objecto formali
habet correspondentiam pœnæ ad culpam;
pro materiali autem ipsam pœnam & cul-
pam. Quomodo ergo Pœnitentia specialis,
quæ secundum Scotum, ut suo loco videbi-
mus, est iustitia punitiva seu vindicativa, ha-
beret pro objecto immediato Deum?

Quis, respondet aliquis, vult Deo satisfacere
pro injuria illata, sive pro peccato commisso,
sicuti charitas vult Deo bona extrinseca.

Sed contra: charitas vult Deo bona extrinseca,
ut statim diximus; quia ipsi bona sunt,
quem formaliter amat per illum actum, adeo-
que habet Deum non tantum pro objecto
cui, sed etiam pro objecto quod; at verò
Pœnitentia vult satisfacere Deo, vel vindicare
peccatum, non quia bona sit Deo satisfac-
tione, vel punitio, tamquam propter moti-
vum ultimum; sed quoniam satisfacere Deo
& punire peccatum, bonum est & honestum
ipsi satisfaciendi, ac proinde satisfaciens vel
punitis seipsum habet pro objecto formali
cui & ultimo, minimè Deum, quem illo
actu non amat; sed amat satisfacere Deo, quod
totum est aliquid creatum: sicut obedientia
vult obedire Deo, & religio colere Deum,
quæ tamen propterea non sunt virtutes theo-
logice, eò quòd proximè non versentur circa
Deum, sed obedientia circa rem præceptam,
religio verò circa cultum divinum, quæ sunt
entia creata.

Appositè Doctor Subtilis 3. dist. 27. q. 1.
n. 7. Precisa, inquit, ratio huius essentia (intel-
ligit divinam) est ratio formalis terminandi om-
nem actum, & habitum theologicum; & hoc in
quacunque natura intellectuali. Quod probatur
breviter ex hoc; quia potentia respiciens aliquid
obvium commune, sive in ratione motivi, sive in
ratione termini, non potest perfectissimè quietari, nisi
in eo solo, in quo est perfectissima ratio obiecti ada-
quati: omnis autem potentia intellectiva & voluntaria
respicit pro obiecto adequato terminante totum ens;
ergo in nulla natura, sive creata sive increata, po-
tenti perfectè quietari, nisi in illa in qua est perfecta

ratio entitatis: tale autem est solum ens primum,
non sub ratione aliqua relativa, sed sub ratione, quæ
est hoc ens: ergo &c.

Et eodem libro dist. 26. q. 1. n. 15. sic
ait: Respondeo, tres condiciones ponuntur pertinere
ad virtutem theologicam. Prima est respicere
Deum pro primo obiecto. Secunda habere pro re-
gula primam regulam humanorum actuum, non au-
tem regulam acquisitam. Tertia immediatè infundi
à Deo, sicut à causa efficiente. Constat autem ex
dictis Pœnitentiam specialem non respicere
Deum pro primo obiecto, sed ad summum pro
objecto secundario.

Dices: Pœnitentia vult placare Deum;
atque illa placatio est quid increatum, puta,
actus divina voluntatis acceptantis obsequia
nostra, & condonantis offensas: ergo &c.

Respondeo; Pœnitentia non intendit pla-
cationem Dei in actu secundo, ut sic lo-
quar, quæ sola est quid divinum & increa-
tum, sed dumtaxat in actu primo, id est,
vult exhibere opera apta ad placandum Deum
& obtinendam remissionem peccatorum; quæ
utique exhibitio operum in se est bona & hone-
sta, estò de facto nulla sequeretur condona-
tio peccatorum.

Sed contra: illa obsequia non sunt apta ad
placandum Deum nisi prout nota Deo; non
est autem minus increatus actus scientiæ, quam
actus voluntatis Dei: ergo &c.

Respondeo negando Majorem; neque enim
illa aptitudo oritur ex scientia Dei, sed ex
voluntate, quæ requiritur ad remissionem pec-
catorum talia aut talia opera; eo ipso namque
quo hujusmodi opera ponuntur, homo di-
gnus efficitur remissione peccatorum, estò
per impossibile Deus nondum illa cognosce-
ret; imò in actu secundo posset accipere re-
missionem peccatorum; ut patet in iudice
humano, qui ex nunc potest condonare pec-
catum, pro illo tempore, quo reus ponet ta-
lem vel talem actum, estò ipse iudex nulla-
tenus eum cognoscat.

Planè, inquis, sed quid tum? Nam per-
inde est ad difficultatem propositam sive illa
aptitudo oriatur ex voluntate, sive ex intel-
lectu divino, semper enim verum manet,
quòd objectum Pœnitentiæ, saltem partiale,
sit aliquid divinum seu increatum; siquidem
non vult Pœnitentia illa obsequia exhibere,
nisi prout à Deo ordinata sunt ad condona-
tionem sive placationem Dei, aut ad remissio-
nem peccatorum sive satisfactionem.

Respondeo, eo modo Pœnitentiam respi-
cere voluntatem Dei, & consequenter scien-
tiam, quo modo voluntatem Dei & scien-
tiam respicit obedientia; sicut enim illa vult
exhibere hoc vel illud opus, quia à Deo præ-
ceptum, ita quoque Pœnitentia vult hoc vel
illud opus exhibere, quia à Deo ordinatum ad
remissionem peccatorum; & sicut propterea
obedi-
B

34. Objectio

Solvitur

35. ad instans

Respondetur

36. Alia instans

Solvitur

volun-
tati &
lectui
erac.

30.
anda
Coni
proba
ex sco

us Theo
plea pro
cto im
Deum.

31.
na obje-
solvit-

secun-

obediencia non est, aut dicitur virtus theologica, ita neque Pœnitentiæ.

37. Actus voluntatis divinæ non est pars intrinseca formalis objecti Pœnitentiæ.

Igitur actus voluntatis divinæ præcipientis aut ordinantis non est pars intrinseca formalis objecti obedienciæ vel Pœnitentiæ, sed tantum forma extrinseca seu causa efficiens talem actum verum, & reale objectum illarum virtutum: nisi enim Deus præcepisset amorem sui, obediencia ipsum non exhiberet; & nisi Deus ordinasset contritionem vel attritionem medium ab obtinendam remissionem peccatorum, ad satisfaciendum sive vindicandum peccatum commissum, talis actus non esset objectum Pœnitentiæ, neque peccator talem actum Deo exhiberet ad remissionem peccatorum impetrandam.

Quamvis autem huiusmodi actus possit versari immediatè circa Deum, ut patet, quando est actus charitatis, equidem hoc non sufficit, ut Pœnitentiæ dicatur virtus theologica; quia hæc denominatio desumitur ab objecto actus primarii, sive ab objecto primo; hic autem actus non est primarius sive elicitus, sed tantum imperatus.

Primarius actus Pœnitentiæ est punire peccatum.

Quæris quis sit ergo actus primarius? Respondeo, volo satisfacere Deo & punire peccatum per actum v. g. amoris; id est, volo amare Deum ad satisfaciendum Deo pro peccato commisso: planum autem est talem actum pro objecto primo non habere Deum, sed ad summum amorem Dei, quem constat esse aliquid creatum.

38. Responso Arriagæ, honestum fore agere Pœnitentiæ, licet Deus peccata nollet condonare.

Aliter respondet Arriaga dicens: Si Deus noluisse homini condonare peccatum de facto, eò quod homo non potest dare satisfactionem sufficientem, non tamen propterea hominem non fore obligatum eo casu agere Pœnitentiæ de suis peccatis, si auxilia ad eam efficiendam haberet; nam licet exire non posset ex peccato, esset tamen in hoc valde laudabilis, quod suâ Pœnitentiâ ostenderet se malè fecisse, ac dolere de illo, & ex parte sua respicere, & conari in Dei gratiam seu amicitiam redire, ac quantum est ex se, licet ad æqualitatem non possit, offerre Deo quidquid habet.

Quod de facto facilius iudicemur ad Pœnitentiæ, oritur a Spe.

Totam ergo honestatem, quæ eo casu amari posset, amat nunc per virtutem Pœnitentiæ, & nihil amplius; quod enim nunc sit spes veniæ obtinendæ, ideoque homo facilius indè inducatur ad Pœnitentiæ faciendam, provenit à virtute Spei, quæ per se loquendo per accidens se habet ad Pœnitentiæ. Ita ille Tract. de Pœnitentiâ disp. 2. n. 76.

39. Objectio.

Verum, dicit aliquis, si Pœnitentiæ quantum est in se vult redire in Dei gratiam seu amicitiam; ergo Deus tenet se ex parte objecti formalis: ergo non evaditur hæc viâ difficultas.

Respondeo distinguendo primum Consequens: Deus tenet se ex parte objecti formalis tamquam pars ejus, nego Consequentiam; tamquam terminus, concedo totum; neque enim omne quod respicitur ab actu amoris, est objectum volitum vel amatum; nam qui vult librum Petri, respicit quidem Petrum per illum actum, non tamen vult vel amat Petrum, sed respicit illum ut terminum seu dominum libri: ergo consimiliter; qui vult pacem cum Deo, sive amicitiam Dei, respicit quidem Deum per illum actum, non tamen vult vel amat Deum, sed respicit illum ut terminum amicitie, seu pacis, quæ est objectum formale juxta sententiam Lugonis de Pœnitentiâ disp. 2. n. 51. de qua infra.

Non omne quod respicitur ab actu amoris est objectum amatum.

40. In finita perfectio condonationis non respicitur formaliter à Pœnitentiâ.

Et si dixeris, condonatio Dei includitur in bono pacis: respondet hic Auctor n. 63 non includi prout requiritur ad reddendam virtutem theologiam; includitur enim modo quodam nimis imperfecto; tum quia non includitur determinatè, sed disjunctim: nam bonum pacis cum Deo est, quod vel non sit peccatum, vel sit condignè satisfactum pro illo, vel Deus condonaverit: tum quia licet condonatio Dei sit aliquid ineffeatum, à Pœnitentiæ tamen non respicitur propter suam perfectionem infinitam & divinam; sed solum ut impedit titulum indignationis Dei, id est, ut auferat peccatum; quod quidem, si poni posset per aliquid creatum, Pœnitentiæ parùm curaret: non ergo respicitur illa increata & infinita perfectio condonationis formaliter à Pœnitentiæ, prout deberet respici ad hoc ut esset virtus formaliter theologica.

Amicitia Dei est finis extrinsecus.

Quidquid sit de hac doctrina Lugonis, quam infra examinabimus, juxta principia nostra facillima est responso ad principalem difficultatem; videlicet Pœnitentiæ ordinare ad amicitiam Dei ex fine extrinseco; intrinsecè autem & ex objecto respicere satisfactionem legis per poenam.

41. Sola virtus theologica est supernaturalis in substantia.

Ex dictis hætenus circa secundam partem Conclusionis facillè probari potest tertia pars Conclusionis, nam secundum Doctorem Subtilem sola virtus theologica est supernaturalis in substantia sive per se infusa: sic enim ait 3. dist. 36. qu. unica n. 28. Licet de istis virtutibus moralibus infusis multa dicantur, scilicet quod videntur necessaria propter modum, medium, & finem: quia tamen omnis finis, quem non possunt habere ex specie sua, determinatur sufficienter ex inclinatione charitatis: modus autem & medium determinantur per fidem infusam: ideo non videtur necessitas ponendi virtutes morales infusas, sed acquisitas tantum in his, qui habent eas acquisitas, vel habere possunt: nec etiam in aliis, qui scilicet non possunt eas acquirere propter

42. Probatur ex Scoto.

propter defectum usûs liberi arbitrii; quia non est ratio, quare isti debeant habere, & non illi.

Ex quibus verbis deducitur manifesta ratio hujus sententiæ; puta; non sunt multiplicanda entia sine necessitate, neque ponenda virtus per se infusa sine evidenti fundamento, vel rationis, vel auctoritatis, vel experientiæ. Tale autem fundamentum sive principium ubi invenitur? Certè neque experientia, neque ratio naturalis satis probant infusionem habituum Theologicorum.

42. Unde Scotus 3. dist. 23. q. 1. n. 14. sic resolvit: Ad questionem tamen dico, quod oportet ponere fidem infusam propter auctoritatem Scripturæ & Sanctorum; sed non potest demonstrari fidem infusam inesse alicui, nisi præsuppositâ fide, quod velit credere Scripturæ & Sanctis; sed infusam nunquam ostenderetur: sed sicut credo Deum esse trinum & unum, ita credo me habere fidem infusam, quâ hoc credo, & hoc à Deo, ut perficiat animam in actu primo: quia Dei est perfectè persicere, quando persicuit.

43. Similiter loquitur de virtute Spei eodem libro dist. 26. q. 1. n. 16. ibi: Cum enim suprema portio rationis immediatè subdatur Deo, non persicuit perfectissimè ab aliquo creato, sed immediatè à Deo persiciente: habitus autem, qui natus est esse circa Deum immediatè, ut circa obiectum, & inhiis sibi, & primo regula, immediatè natus est persicere supremam portionem: igitur licet aliquis habitus acquisitus postu haberi, non tamen perfectissimus, & per consequens, sicut dictum est supra de fide, quod est aliqua acquisita, & cum hoc etiam necessario requiritur infusus, licet necessitas illius infusa non postu probari per rationem naturalem, eo modo dicendum est in proposito de Spe.

Inmo etiam de Charitate, ut docet 3. dist. 27. q. 1. n. 19. hisce verbis: Quantum autem ad hanc conditionem habitus, scilicet quod ipse sit infusus; dico sicut prius dictum est de Fide & Spe, quod non potest probari per rationem naturalem esse tales habitus infusos, sed solum fide tenetur, & congruitas bona apparet; quia quantum ad actus circa Deum immediatè, probabile est, quod non postu perfectissimè persici suprema portio, nisi immediatè à Deo.

44. Quæ sanè congruitas non obtinet locum in Penitentia, aliisque virtutibus moralibus, utpote quæ non versantur circa Deum immediatè; ergo si per rationem naturalem non probatur dari virtutes theologicas per se infusas; multò minùs dari virtutes morales per se infusas; & per consequens sicut non possumus cognoscere ex aliqua conditione actuum nostrorum, quam experimur, nos habere virtutes theologicas per se infusas; multò minùs nos habere virtutes morales per se infusas.

45. Posses dici generaliter (inquit Doctor Sub-

tilis 4. dist. 4. qu. 2. nu. 4.) quod nulla virtus supernaturalis potest probari inesse, neque ex actu aliquo, neque ex aliqua conditione alicuius actus: sed nec fortè in universaliter potest probari per rationem naturalem aliquam virtutem supernaturalem inesse. Pro quo

Suppono actum supernaturalem non necessariò distingui ab actu naturali per obiectum materiale aut formale. Licet enim actus specificentur ab objectis, non tamen tamquam à specificativo adæquato, specificantur enim etiam in ordine ad principia.

Enimverò per hoc quod unus actus petat fieri à principio supernaturali, habet aliquod prædicatum intrinsecum & essentialiter distinctum ab alio actu, qui non petit fieri à tali principio; illud autem est sufficiens ad differentiam specificam.

Sicuti externa imago habet à suo prototypo quod sit imago hominis, leonis &c. & hæc ratione accipit ab eo speciem: quod tamen sit tam perfecta, tam pulchra &c. habet à præstantia pictoris, & pulchritudine ac perfectione colorum; ex quo fit quod aliquando imago canis sit perfectior, quàm imago Regis.

46. Simili ergo modo intellectio, quæ est quasi imago viva, vel pictura rei intellectæ, habet quidem ab objecto materiali & formali, quod sit intellectio talis aut talis rei, & ita accipit ab eo aliquam diversitatem specificam; attamen quod sit multum aut parum perfecta, habet à principio effectivo; alioquin ab oculo lyppo & acuto eadem visio procederet circa idem obiectum, quod falsum est. Itaque quod potentia vel principium perfectius est, eo & actus cæteris paribus perfectior, non tantum accidentaliter, sed etiam essentialiter, quando principium est essentialiter perfectius.

Et ita multi distinguunt in anima Christi scientiam infusam & acquisitam, licet utraque terminaretur ad eadem objecta; quia scilicet una oriebatur ex principis naturæ, altera ex gratia.

Breviter; nulla potest ostendi repugnantia in eo, quod actus naturalis habeat idem obiectum cum actu supernaturali. Cur enim Deo aliquid narranti non potero credere fide naturali, sicut credo homini aut Angelo? Numquid lumine naturæ cognoscitur honestum esse & debitum credere Deo aliquid dicenti, quando adsunt sufficientia motiva? Planè. Cur ergo non poterit voluntas naturaliter imperare talem assensum? Quidquid enim voluntati naturaliter proponitur ut honestum, potest, quantum est ex parte objecti, terminare aliquem naturalem amorem ipsius voluntatis.

Et hiac, quia bonitas divina in se, & ut bona nobis, potest naturaliter proponi voluntati, ideo etiam potest terminare actum amoris naturalis, & spei naturalis.

pernaturalis non potest probari ex aliquo actu.

44. Actus naturalis & supernaturalis possunt habere idem obiectum.

Actus possunt specie distingui in ordine ad principia.

45. Probatio, simili.

46. Deo aliquid narranti potest credere fide naturali.

& bonitas ipsius naturaliter sperare & diligere.

47.
Est sententia Scoti.

Audiamus Doctorem Subtilem Quodl. 14. n. 7. Deo, inquit, immediatè revelanti, potest quis credere credulitate acquisitâ Et quando-
cumque ad idem inclinat fides infusa & acquisita, tunc necessariò acquisita non subest falsum; non quòd hæc necessitas sit ex ipsa fide acquisita, sed ex infusa concurrente cum ipso ad eundem actum.

Similiter loquitur de virtute Spei 3. dist. 26. q. 1. n. 15. ibi: Si omnes tres (conditiones) requirantur ad virtutem theologicam, patet quòd Fides, & Charitas acquisita non sint virtutes theologice, nec spes acquisita; quia deficiunt in tertia conditione (scilicet immediatè infundi à Deo, sicut à causa efficiente) si prima sufficiat, vel etiam prima cum secunda, sic spes acquisita potest poni virtus theologica; quia est circa Deum immediatè, ut circa obiectum desiderando ipsum, ut bonum speranti, & si non speret illud in se fore, tamen sperat, id est, desiderat illud sibi & non aliud. Igitur actus spei acquisita secundum Scotum non necessariò distinguitur per obiectum materiale, aut formale, ab actu spei infusa.

Quantùm ad charitatem sufficiat quod ait Doctor 3. dist. 27. q. 1. n. 21. Ad quartum dico, quòd non potest acquiri ex actibus aliquis habitus eiusdem speciei cum charitate, licet possit acquiri aliqua amicitia tendens in Deum, sub eadem ratione obiecti, & etiam per actum similem; quia super omnia diligendo; quacumque enim natura non potest esse ab aliquo efficiente eiusdem speciei cum efficiente alterius, non est eiusdem speciei cum illa alia, sicut est in proposito.

48.
Eadem virtus inclinat ad finem & ad media.

Suppono præterea, virtutem, quæ inclinat ad finem, etiam inclinare ad media, sive sit virtus naturalis, sive supernaturalis; alioquin convincitur non efficaciter velle finem: adeoque per virtutes theologicas completè perficimur in ordine supernaturali, sicut per virtutes naturales in ordine naturali. Et quamvis darentur virtutes distinctæ circa media, equidem sufficerent virtutes naturales, accedente imperio virtutum supernaturalium, ut in ordine supernaturali perficeremur.

49.
An virtus supernaturalis debeat habere effectum supernaturalem.

Si dixeris: virtus supernaturalis in substantia debet habere effectum supernaturalem in substantia. Respondeo; aliquem effectum, concedo; omnem effectum, nego. Adde, si darentur virtutes naturales infusa, illæ non forent effectus virtutum supernaturalium, quandoquidem omnes simul infunderentur; ad summum ergo dependerent in suis actibus à virtutibus theologis.

Igitur quemadmodum externa datio elemosynæ, quamvis sit naturalis in substantia, ut patet, est tamen effectus proportionatus charitati supernaturali, id est, potest imperari à virtute supernaturali charitatis, quidni similiter posset imperari actus internus temperantiæ naturalis? Non est ulla ratio disparitatis.

His suppositis, corrumpit optima ratio, ut eam vocat Valquez 1. 2. disput. 86. cap. 6. in principio, quâ Adversarii conantur probare infusionem virtutum moralium, & defumitur ex Divo Thoma 1. 2. q. 63. art. 4. ubi assignat diversam rationem honestatis, quæ moveat in eodem objecto, v. g. temperantiæ, aut iustitiæ; ut ita circa eandem materiam diversæ virtutes morales assignentur, altera acquisita, altera infusa.

Manifestum est (inquit Doctor Angelicus) quòd alterius rationis est modus, qui imponitur in huiusmodi concupiscentiæ secundam regulam rationis humanæ, & secundam regulam divinam; puta in sumptione ciborum ratione humana modus statuitur, ut non noceat valetudini corporis, nec impediat rationis actum; secundam autem regulam legis divinæ requiritur quòd homo castiget corpus suum, & in servitium redigat per abstinentiam cibi & potus, & aliorum huiusmodi: unde manifestum est quòd temperantiæ infusa & acquisita differunt specie; & eadem ratio est de alijs virtutibus.

Alio modo habitus distinguuntur specie secundam ea ad que ordinantur. Non enim est eadem specie sanitas hominis & equi propter diversas naturas ad quas ordinantur. Et eodem modo dicit Philosophus in 3. Polit. quòd diversæ sint virtutes civium, secundum quòd bene se habent ad diversas politias. Et per hunc etiam modum differunt specie virtutes morales infusa, per quas homines bene se habent in ordine ad hoc, quòd sint cives sanctarum & domesticæ Dei: & alia virtutes acquisita, secundum quas homo bene se habet in ordine ad res humanas. Hæc tenet Divus Thomas.

Si inferas, ergo necessariò dantur virtutes morales per se infusa; Respondeo Neg. Conseq. nam virtus naturalis & acquisita (eadem vel diversa perinde est ad præsentem difficultatem) potest tendere in utrumque illud motivum.

Enimverò si fides naturalis possit credere obiectum supernaturale, spes acquisita desiderare obiectum supernaturale, & charitas naturalis & acquisita amare obiectum supernaturale, quidni etiam temperantiæ naturalis & acquisita possit velle abstinere à cibo & potu, non tantum quatenus id decet naturam rationalem, sive (ut utar verbis Doctoris Angelici) ut non noceat valetudini corporis nec impediat rationis actum; sed etiam quatenus conducit ad vitam æternam, sive ut homo castiget corpus suum & in servitium redigat? Non video quid obstat.

Obstat, inquis, quòd illa conducentia non cognoscitur nisi per fidem supernaturalem: ergo non amatur nisi per actum supernaturalem. Probat Consequentia; quia actus voluntatis debet habere proportionem cum cognitione, & actus virtutum cum regula sua.

Confirmatur; quia voluntas non potest per actum supernaturalem tendere in obiectum

50.
Ratio, quâ alij probant infusionem virtutum moralium.

51.
Rejicitur.

52.
Objeçtio.

53.
Ejus confirmatio.

folium cognitum naturaliter : ergo consimiliter voluntas non potest per actum naturalem tendere in objectum cognitum supernaturaliter.

Respondeo primò negando Antecedens ; quia per fidem acquisitam cognoscunt hoc hæretici, immo & Catholici, cum, ut dictum est, circa idem objectum possit verari fides naturalis & supernaturalis.

Respondeo secundò negando Consequentiam : cur etenim sicut voluntas mota à cognitione supernaturali potest imperare actus potentiae visivæ, aut appetitivæ sensitivæ ; cur, inquam, eadem ratione non poterit imperare proprios actus naturales ? Imperet ergo, cur non eliciet ?

Ad confirmationem dico primò disparitatem esse, quòd cognitio supernaturalis sit perfectior naturali, adeoque totum possit, quod naturalis ; non tamen è contra.

Respondet secundò quidam Auctor sibi non cogitare, quin voluntas affecta charitate supernaturali, possit amare Deum supernaturaliter, quacumque cognitione propositum. Movetur ad hoc, tum quia aliàs qui cognosceret Deum scientificè à posteriori secundum perfectiones suas absolutas infinitæ sapientiæ, bonitatis &c. non possit ipsum amare supernaturaliter ut sic, præsertim in communi sententia, negante fidem cum scientia posse compati, quod videtur valde absurdum ; tum etiam quia sequeretur, quòd qui cognosceret aliquem per fidem humanam esse bonum, non possit ipsum amare tali amore in specie, quali amaret, si cognosceret ipsum experièntiâ, aut scientificè esse talem ; & sic darentur plures virtutes acquisitæ tendentes in idem objectum, v. g. una temperantia acquisita correspondens fidei acquisitæ, altera correspondens scientiæ, quod videtur ridiculum. Ita Hiquæus.

Confirmat exemplo iusti, qui ex charitate dat eleémosynam pauperi ficto, ille enim actus est meritorius & supernaturalis, est cognitio præcedens, cum sit erronea, non sit supernaturalis.

Sed ut à confirmatione incipiam ; Respondeo pro communi sententia, quòd in tali casu actum supernaturalem charitatis præcedat cognitio supernaturalis, quâ per fidem iudico honestum esse pauperi, hic & nunc apparenti, dare eleémosynam.

Ad primum, nego illud esse absurdum, præsertim cum omnes fateri debeant, & Auctor ille expressè fateatur ad primum actum charitatis iustificativum peccatoris prærequiri actum fidei supernaturalem, ne alioquin falsum sit quod ait Apostolus Heb. 11. v. 6. *Sine fide impossibile est placere Deo.*

Accedit, quòd ille qui cognoscit Deum scientificè, tamen non possit supernaturaliter amare Deum, stante illâ scientiâ, equidem re-

licto actu scientifico, possit elicere actum fidei supernaturalis, & sic Deum supernaturaliter amare. Itaque non magis absurdum est, quòd ille qui cognoscit Deum scientificè, non possit stante illâ scientiâ Deum supernaturaliter amare, quàm quòd non possit Deum supernaturaliter credere.

Ad secundum dico, communem sententiam minimè affirmare, quòd cognitio supernaturalis requirat actum voluntatis supernaturalem, sive voluntatem specie distinctam ab illa, quam requirit cognitio naturalis ; sed quòd actus supernaturalis voluntatis prærequirat supernaturalem cognitionem, quæ sunt valde distincta, ut patet rem penitus introspicienti. Nam quòd actus aliquis voluntatis sit naturalis vel supernaturalis, non provenit à sola cognitione objecti, sed magis ab ipso objecto cognito, & commensuratione actus cum illo objecto, nec non causâ efficiente, quæ est habitus immediatè à solo Deo infusus, aut aliquid supplens vicem habitus.

Requiritur ergo cognitio supernaturalis ; non præcisè ut det speciem actui voluntatis, sed ut sit talis proportio inter actus secundos, qualis est inter actus primos, ut sicuti habitus supernaturalis charitatis præsupponit habitum supernaturalem fidei, ita etiam actus supernaturalis charitatis, præexigat actum supernaturalem fidei, alioquin, si sufficit quælibet propositio objecti, quid est necesse Deum infundere habitum fidei, aut specialiter concurrere ad actum supernaturalem fidei ?

Indè autem velle inferre : ergo amor naturalis consequens fidem humanam, specie distinguitur ab amore, qui dirigitur notitiâ scientificâ, ridiculum videtur. Quamquam existimem probabile cum Doctore Subtili 4. dist. 49. q. 5. n. 5. actum charitatis in via, specie distingui ab actu charitatis in patria, propter diversam propositionem objecti, obscuram videlicet in via, claram autem in patria.

Verba Scoti sic sonant : *Aliter potest dici & probabiliter, quòd fructus beata & non beata differunt specie, seipsis quidem formaliter, sed à causis, vel habitudine causarum casualiter.* Si enim ponatur, quòd intellectio est causa, licet partialis ipsius voluntatis, & intellectio viatoris, & visio beati differunt specie ; ergo & effectus, qui necessariò requirunt istas causas diversas : nunquam enim individuum eiusdem speciei necessariò requirit causam alterius speciei, ab illa quam requirit aliud individuum.

Si autem intellectio dicatur causa sine qua non, saltem essentialiter requiritur, & tunc sicut prius, diversa eiusdem speciei, non necessariò requirunt in causis aliqua alterius speciei : ita in hac opinione habet concedere visiones penes objecta distingui specie, & tamen obiectum secundum eos est causa sine qua non. Tunc autem potest salvari distinctio fructuum ex distinctione unionum ; sicut ex diversa approximatione

56. Cognitio supernaturalis non requirit voluntatem supernaturalem.

Quare vobis licet intellectus naturalis prærequirat cognitionem supernaturalem.

57. An actus charitatis in via specie distinguitur ab actu charitatis in patria.

liber BA

50. Ratio, quâ...
51. Rejicitur
52. obiecto
ejus con-

matione agentis ad passum variatur effectus : aliter enim agit agens quod per lineam rectam opponitur & approximat passio, quam quod per reflexam & fractam: cognitio autem hæc est quasi approximatio obiecti ad voluntatem. Hæc Doctor Subtilis suo more subtiliter.

58. Actus naturalis & supernaturalis non distinguuntur specie rationis præpositionis naturalis & supernaturalis.

Quidquid sit de hac controversia, quæ non est hujus loci, tamen concederemus distingui specie actus voluntatis per claram, & obscuram propositionem obiecti, quando unus essentialiter respicit propositionem claram, alter autem obscuram; equidem negari posset hæc consequentia: ergo actus naturalis, & supernaturalis distinguuntur specie, ratione diversæ propositionis, naturalis & supernaturalis.

Rationem disparitatis assigno, quod propositio in quantum naturalis vel supernaturalis non applicat, neque unit magis vel minus, aut diverso modo obiectum in ordine ad amorem, sicut bene applicat cognitio clara, & obscura. Unde consequenter dico; si daretur aliquis actus naturalis temperantiæ, qui essentialiter requireret cognitionem scientificam; alius autem qui requireret cognitionem obscuram, v. g. fidei, probabilius foret illos actus specie differre.

59.

Itaque, ut ad principale revertamur, sive consideretur honestas temperantiæ, ut conducat ad vitam æternam, secundum regulam legis divinæ, sive secundum rationem humanam, quæ conducit ad conservandam valetudinem corporis, mea sententia est, ex eo nullam probari necessitatem virtutis infusæ, ut satis patet ex dictis, & docet expressè Scotus 4. dist. 14. q. 3. n. 5. hisce verbis: Nec ex hoc quod regula istius virtutis (loquitur de Pœnitentiâ) est tantum ex revelatione, vel fide nota, sequitur istam virtutem appetitivam non esse moralem; quia secundum Philosophum 2. Ethic. virtus moralis dicitur esse ex hoc, quod est ex more, vel ex consuetudine generabilis: quacumque autem notitia, sive ex lumine naturali habita, sive ex fide, potest secundum illam appetitum inclinari, & ex frequenti actione generare in se habitum sic inclinantem, qui erit habitus electivus; quia appetitivus, & secundum rectam rationem, licet non naturalem, sed aliam rectiorem.

Unde dicitur aliquis virtus moralis.

Scotus.

Ethiophobus.

Et hoc modo Paupertas, Humilitas, Castitas, & huiusmodi sunt virtutes morales; quia secundum perfectam, & rectam rationem, licet non purè naturalem, ex more, id est, frequenter sic eligere generantur. Sic supposita ista regulâ notâ ex Evangelio: Pœnitentiâ agite, potest voluntas ex frequenter elicere actum conformem isti regulâ, generare in se habitum inclinantem ad conformes actus; & ille verè erit virtus, quia rectè rationi, immo rectissime consonus; & tamen moralis, quia ex more & consuetudine generatus.

60. An parvuli habeant virt.

Si inferas: ergo parvuli non habebunt ulla virtutes morales in patria. Respondet Scotus.

3. dist. 36. q. unica n. 28. Potest dici quod non est necesse eos habere virtutes morales in patria, sed sufficit quod bene disponantur circa appetibilia per Charitatem: Charitas enim disponit circa omnia volubilia in una ratione volubilitatis: & quod non oportet quod habeant omnem scientiam in genere proprio, sed sufficit habere eam in Verbo, quæ est notitia perfectæ.

Respondet secundo: Si habuerint eas, potest dici quod infundentur eis (per accidens) in instanti beatitudinis: non est enim magis necesse illa, quæ pertinent ad viatorem, si aliquando esset futurus viator, dari sibi in Baptismo, quam ea, quæ pertinent ad statum comprehensoris dari sibi in instanti beatitudinis, immo magis rationabile hoc quam illud.

Respondet tertio: Potest dici, quod si illa pertinent ad aliquam perfectionem comprehensoris, & non dantur in instanti beatitudinis, poterunt eas acquirere per actus suos: sicut enim non apparet ratio, quare non poterunt addiscere aliqua scibilia in genere proprio, quæ primitus non noverunt; ita non apparet ratio, quare non poterunt ex bonis electionibus circa appetibilia ad finem, non tantum ut sunt volenda propter Deum in se, sed ut sunt volenda in quantum commoda sibi, acquirere sibi unum habitum inclinantem ad electionem rationum appetituum sub propria ratione, & ita virtutem moralem. Hancque Scotus.

Igitur neque per rationem à priori, neque per rationem à posteriori satis probatur necessitas virtutis moralis infusæ, quidquid sit de eius possibilitate, quam negat Franciscus Felix Tentativæ Complutensis Tom. 1. Tract. de Virt. cap. 3. dist. 3. n. 14. propter quædam argumenta satis parvi momenti, & ideo illis exhibendis supersedeo.

Et verò licet concedatur possibilitas, factum tamen optimè negatur: Deus noster in celo (inquit Propheta Regius Psal. 113. v. 3.) omnia quæcumque voluit, fecit; non omnia quæcumque potuit. Quis enim audeat credere aut dicere (ut verbis Divi Augustini lib. 14. de Civit. cap. 27.) ut neque Angelus, neque homo caderet, in Dei potestate non fuisse? Sed hoc eorum potestati maluit non auferre: atque ita quantum mali eorum superbia, & quantum boni suâ gratiâ valeret ostendere. Et lib. 11. de Genes. ad litt. cap. 10. sic ait idem Sanctus Doctor: Sed posset, inquit, etiam ipsorum (malorum Angelorum) voluntatem in bonum convertere, quoniam omnipotens est. Posset planè. Cur ergo non fecit? quia noluit. Cur noluerit, penes ipsum est.

Si ergo à me quaeritur, quare Deus non fecerit virtutes morales infusæ? Respondeo citius, quia noluit. Cur noluerit, penes ipsum est. Sanè non oportet maiorem perfectionem actibus aut habitibus nostris tribuere, quam constat ratione aut auctoritate eos habere; sed ratione non constat eorum supernaturalitas, ut jam ostendimus, neque etiam auctoritate: ergo &c.

Immo,

rutes morales in patria? Scotus. Non est necesse quod habeant.

Potest dici quod infundentur in instanti beatitudinis. Potest dici quod si illa pertinent ad aliquam perfectionem comprehensoris, & non dantur in instanti beatitudinis, poterunt eas acquirere per actus suos.

61. An virtus moralis potest infusa sit possibilis. Eras. Felim.

Psal. 113.

8. Aug.

27.

27.

61.

61.

Immo,

62. Immo, inquit aliquis, auctoritas clara est, tum Scripturae pluribus locis, in quibus requiritur gratia specialis ad virtutes morales, & dicuntur esse dona Dei, Psal. 93. v. 10. Qui docet hominem scientiam. Et v. 12. Beatus homo, quem tu erudieris Domine. Jac. 1. v. 5. Si quis vestrum indiget scientia postulet à Deo, qui dat omnibus affluenter. Sap. 7. v. 11. Venerunt autem mihi omnia bona pariter cum illa. Sap. 8. v. 21. Et ut sciri quoniam aliter non possem esse continens, nisi Deus det. Gal. 3. v. 5. Qui tribuit vobis spiritum, & virtutes operatur in vobis. Et alibi sapit.

Tum etiam Concilii Viennensis & habetur Clementinà unicà de Summa Trinitate ibi: Nos attendentes generalè efficaciam mortis Christi (quæ per Baptisma applicatur pariter omnibus baptizatis) opinionem secundam (quæ dicit tam parvulis, quàm adultis conferri in Baptismo informantem gratiam & virtutes) tamquam probabiliorè, & dictis Sanctorum, ac Doctorem modernorum Theologiae magis consonam & concordem, sacro approbante Concilio duximus eligendam. Ergo Concilium probabilis saltem censet infundi virtutes morales.

Verùm nec hæ auctoritates aliquid convincunt; ut autem exordiar à Concilio, Respondeo illud intelligendum esse de solis virtutibus Theologicis.

Sed contrà, Concilium loquitur indefinitè; lætatio autem indefinita in dogmaticis æquivalè universali: ergo &c. Respondeo Minorem solùm esse veram, quando id ex natura controversiæ aut aliis circumstantiis colligi potest, jam autem hæc sunt circumstantiæ, ex quibus potius contrarium colligitur.

Quæritur quæ sint illæ circumstantiæ? Respondeo, quia Concilium Viennense sub Clemente V. decernit probabilis, quod Concilium Lateranense sub Innocentio III. (& refertur cap. Maiores de Baptismo) proposuerat, & insolutum reliquerat. Proposuerat, inquam, sub hoc tenore verborum: Illud verò quod opposites inducunt, fidem, aut charitatem, aliisque virtutes parvulis, utpote non consentientibus, non infundi, à plerisque non conceditur absolute (id est, indifferenter, secundum Glossam ibi) cum propter hoc inter Doctores Theologos questio referatur, alius asserentibus per virtutem Baptismi parvulis quidem culpam remitti, sed gratiam non conferri (ecce prima pars controversiæ) nonnullis dicentibus, dimitti peccatum & virtutes infundi habentibus illis quoad habitum, non quo ad usum, donec perveniant ad etatem adultam. In pars altera, in quarum neutra fit mentio virtutum moralium, ut patet.

Nec obstant illa verba: Illud verò quod opponentes &c. quia sunt verba hæreticorum, ut notat Glossa ibi, qui contendebant parvulos per Baptismum non salvari; quos Pontifex in illo capite damnat, dicens: Baptisma Circumcisioni præcessit. Cum ergo Circumcisio tam

adultis quàm parvulis ex præcepto Domini conferretur, ne Baptismus, qui successit loco ipsius, & generalior tamen existit, cum tam viri quàm feminae baptizentur, minoris videatur effectus, iam adultis, quàm parvulis est conferendus.

Et infra: Per Sacramentum Baptismi Christi sanguine rubricati, culpa remittitur, vitatur periculum, & ad regnum calorum etiam perveniunt. Absit enim ut universi parvuli pereant, quorum quotidie tanta multitudo moritur, quin & ipsi misericors Deus, qui neminem vult perire, ali-quod remedium procuraverit ad salutem; etiam gratis admisso, quòd hæretici opponebant; videlicet, fidem aut charitatem, aliasque virtutes parvulis, utpote non consentientibus, non infundi: quidam enim Catholici negabant consequentiam, & dicebant per virtutem Baptismi parvulis quidem culpam remitti, adeoque eos posse salvari; sed gratiam non conferri. Hæc ergo sententia Catholicorum erat pars negativæ controversiæ; minimè sententia hæreticorum.

Atque ut sententia hæreticorum fuisset pars negativæ, & in illa fieret mentio virtutum moralium, quid tum? Enimverò qui oppositum teneret non deberet propterea asserere infundi virtutes theologicas & morales, sed sufficeret ipsi admittere infusionem virtutum theologiarum; quippe contradictoria propositio hujus propositionis: Non infunduntur virtutes theologice, aut morales, est hæc: Infunduntur virtutes theologice, aut morales; ad cujus disjunctivæ propositionis veritatem, sufficit veritas alterutrius partis.

Dato etiam, quòd Innocentius uteretur particulâ conjunctivâ, Et, diceretque, quòd quidam theologi istius temporis negarent fidem & charitatem, & alias virtutes infundi; nisi tamen diceret, quòd alii tenerent fidem & charitatem, & alias virtutes infundi, haudquaquam sequeretur, quòd haberent controversiam inter se quoad alias virtutes; siquidem controversia eorum posset esse de sola fide, & charitate. Constat autem Pontificem nusquam gentium dicere, alios tenuisse, quòd infunderentur Fides, & Charitas, aliæque virtutes: vel sic, Fides, aut Charitas aliæque virtutes: sed duntaxat: peccatum dimitti, & virtutes infundi; quòd sufficienter verificatur de virtutibus theologis.

Cæterùm hanc eandem planè controversiam, quam Innocentius III. indecisam reliquerat, Clementem V. decidisse, colligitur manifestè ex his verbis Clementinæ: Verùm, quia quantum ad effectum Baptismi in parvulis referuntur Doctores quidam Theologi opiniones contrarias habuisse: Quibusdam ex ipsis dicentibus, per virtutem Baptismi parvulis quidem culpam remitti, sed gratiam non conferri: Aliis è contra asserentibus, quòd & culpa usdem in Baptismo remittitur, & virtutes ac infermans gratia infunduntur quoad habitum, etsi non

& ostenditur sententiam Catholicorum fuisse partem negativam controversiæ.

66. Ut autem sententia Catholicorum fuisset, nihil refert.

67. Vt etiam tamen Innocentius uteretur conjunctivâ.

68. Controversiam quam Innocentius III. indecisam reliquerat, Clem. V. decidit.

non quoad usum. Nos autem &c.

Ubi Concilium nullo verbo facit mentionem virtutum moralium, idque forte confutatio, ne decideret controversiam, quae tunc erat inter Scotistas, & Thomistas de earum infusione, volens tantum determinare tamquam probabilis, in quo conveniebant Doctores Theologi moderni, nimirum parvulis in Baptismo infundi virtutes theologicas cum remissione peccatorum.

69. Conc. Tridentinum docet in justificatione infundi Fidem, Spem, & Charitatem.

Concordat Concilium Tridentinum, quod agens de justificatione adulti dicit sess. 6 cap. 7. In ipsa justificatione cum remissione peccatorum haec omnia simul infusa accipit homo per Iesum Christum, cui inscribitur Fidem, Spem, & Charitatem. Et can. 11. ejusdem sessionis ita statuit: Si quis dixerit homines iustificari vel sola imputatione iustitiae Christi, vel sola peccatorum remissione exclusa gratia & Charitate, qua in cordibus eorum per Spiritum Sanctum diffundatur atque illis inherat. . . . anathema sit. In quibus verbis liquet profectò nullam fieri mentionem virtutum moralium.

Itaque sententia Thomistarum nullà nititur auctoritate Concilii Viennensis, cum illud Concilium tantum approbet sententiam, quae magis consona est dictis Sanctorum ac Doctorum modernorum Theologiae, quod falsum est, si intelligatur de infusione virtutum moralium, cum tunc temporis tam multi essent pro una parte, quam pro alia; verissimum autem, intellectum de solis virtutibus theologicas.

70. Actus virtutum moralium ut conducant ad vitam aeternam requirunt specialem gratiam Dei.

Venio ad auctoritatem Scripturae, quae unico verbo resolvitur, dicendo, Scripturas intelligendas esse de actibus virtutum moralium, qui, ut conducant ad vitam aeternam, requirunt specialem gratiam Dei, ut patet ex materia de Gratia, & luculenter significat Sanctus Prosper Resp. 8. ad cap. Gall. dicens: Cum ducentis quatuordecim Sacerdotibus (quorum constitutionem contra inimicos gratiae Dei totus mundus amplexus est) veraci professione, quemadmodum ipsorum habet sermo, dicamus, gratiam Dei per Iesum Christum Dominum, non solum ad cognoscendam, verum etiam ad faciendam iustitiam nos per actus singulos adjuvare; ita ut sine illa nihil vera sanctaeque pietatis habere, cogitare, dicere, agere valeamus. Neque haec dona ita ex Deo esse opinemur, ut, quia ipse naturae nostrae auctor est, per conditionem tam haec contulisse videatur. Quia dedit quidem ab initio hanc homini facultatem; sed omnes eam in illo amisimus, in quo omnes peccavimus.

8. Prosper.

Conc. Araus.

Hinc Arausianum II. cap. 25. Hoc Deo propitiante & predicare debemus, & credere, quod per peccatum primi hominis ita inclinatum & attenuatum fuerit liberum arbitrium, ut nullus postea aut diligere Deum sicut oportuit, aut credere in Deum, aut operari propter Deum, quod bonum est, possit, nisi gratia eum & misericordia divina praeveniat.

71. S. Aug.

Etenim, ut ait Divus Augustinus lib. de Spir. & litt. c. 3. Neque liberum arbitrium nunc quidquam nisi ad peccandum valet, si lateat verita-

tis via. Et cum id quod agendum, & quo nitendum est ceperit non latere, nisi etiam deleat, & amittitur, non agitur, non suscipitur, non bene, hoc est, non fructuose, vivitur. Ut autem diligatur, Charitas Dei diffunditur in cordibus nostris, non per liberum arbitrium, quod surgit ex nobis, sed per Spiritum Sanctum, qui datus est nobis. Etenim teste Concilio Milevitano cap. 5. De fructibus mandatorum Dominus loquebatur, ubi non ait: sine me difficilius potestis facere, sed ait: sine me nihil potestis facere.

Conc. Milev.

Habitus virtutum moralium merito dicitur non dari a Deo.

Quid ergo mirum si Scriptura actus virtutum moralium vocet dona Dei? Nec tantum actus, sed etiam habitus qui per tales actus producuntur, merito dixerit dona Dei. Ut proinde nemo mirari debeat si Sancti Patres virtutes morales saepius appellaverint dona Spiritus sancti, vel similibus nominibus, nam intelligi commodè possunt vel de actibus, vel etiam de habitibus modo jam explicato.

72. Explicatur Catechismus Romanus.

Nullam etiam difficultatem habet quod obijciatur ex Catechismo Romano Tract. de Baptismo §. Sed ut Baptismi effectus ibi: Gratia adhaeret nobilissimum virtutum comitatus, qua in anima simul cum gratia divinitus infunduntur: nam praeterquam quod Catechismus ille non faciat nisi sententiam probabilem, planum est per comitatum illum intelligi posse virtutes theologicas.

Conc. Araus.

Adde, quod illa verba satis congruè explicentur, non de formali infusione illorum habituum, sed quod baptizati, si se gerant ut oportet secundum inclinationem gratiae, soleant variis virtutibus imbui; juxta illud Concilii Arausianici II. cap. 25. Hoc secundum fidem Catholicam credimus, quod accepta per Baptismum gratia, omnes baptizati (Christo auxiliante & cooperante) quae ad salutem pertinent, possint, & debeant (si fideliter laborare voluerint) adimplere.

S. Aug.

Et quidem Semper est in nobis voluntas libera (ait Magnus Pater Augustinus lib. de grad. & lib. arbit. cap. 15. sed non semper est bona. . . . Gratia vero Dei semper est bona, & per hanc fit, ut sit homo bona voluntatis, qui prius fuit voluntatis mala. Per hanc etiam fit, ut ipsa bona voluntas, quae iam esse coepit, augeatur: & tam magna fiat ut possit implere, & impleat divina mandata, quae voluerit, cum valde perfectè voluerit: ad hoc enim valet, quod scriptum est (Eccli. 15. juxta 70.) si volueris conservabis mandata: ut homo qui voluerit, & non poterit, id est, non impleverit, nondum se plene velle cognoscat, & oret ut habeat tantam voluntatem, quanta sufficit ad implenda mandata. Sic quippe adjuvatur ut faciat quod iubetur: tunc enim utile est velle cum possumus, & tunc utile est posse cum volumus: nam quid prodest, si quod non possumus volumus; aut si quod possumus volumus?

73. Perperam quidam censuram sententiam Scoti.

Atque ista sufficienter de hac celebri controversia inter Scotistas & Thomistas. Unum summopere miror, quosdam antiquiores Doctores, absque majori fundamento, tam insigniter sententiam Scoti censurasse; dum Capreolus eam

eam vocat erroneam, Conradus contra definitionem Ecclesiæ, Medina oppositam fidei & temerariam. Sed tu benigne Lector probabilem esse ne dubites: noli curare inconsideratas hominum voces, ne quid amplius dicam, verum quod rationes tibi melius esse persuadent, hoc audacter amplectere, & non errabis in fide, aut bonis moribus.

Ceterum quantum attinet ad virtutem Pœnitentiæ, præter rationes, quas habet communes cum aliis virtutibus moralibus, specialiter probatur eam non esse infusam per se, quia, ut ait Scotus 4. dist. 14. q. 2. n. 20. Ex multis aliis vindicandi in se iuste reum, potest acquiri habitus, qui maneat cum peccato mortali, & possit acquiri ante deletionem peccati mortalis, nisi forte quia Deus iustificat, antequam possint haberi actus sufficientes ad generationem Pœnitentiæ. Jam autem ex sententia Adversariorum nulla virtus infusa præter Fidem & Spem manet in peccatore.

Dices: Adversarii non negant dari aliquam virtutem Pœnitentiæ acquisitam, quæ maneat in peccatore; nam & alias virtutes morales acquiritas admittunt in peccatore, utpote in quo experiuntur facilitatem ad actus virtutum, quæ non potest provenire nisi à virtutibus acquisitis; sed præter illas acquisitas existimant dari alias infusas in ipsa iustificatione cum remissione peccatorum, quæ non permanent in peccatore, sed expulsâ charitate per peccatum mortale, simul expelluntur: ergo similiter dicendum de Pœnitentiâ.

Respondeo negando Consequentiam; ratio disparitatis est, quod Scriptura, Patres, Concilia non alium tribuant vel agnoscant usum seu effectum Pœnitentiæ præter deletionem peccati; porro ad hunc effectum Pœnitentiâ infusa est inutilis, cum deletio peccati semper antecedit infusionem; & aliunde post remissionem peccati per se loquendo nulla sit necessitas Pœnitentiæ sive mediæ sive præcepti: quia licet super sit aliqua pœna temporalis solvenda, illa potest remitti, & pro illa potest satisfieri jejuniis, orationibus, elemosynis aliisque pietatis operibus, ut docet Tridentinum sess. 14. can. 13.

Igitur non salvatur in Pœnitentiâ congruitas, ex qua Adversarii adstruunt alias virtutes morales per se infusas, scilicet ut opus sit referibile ad finem ultimum, quoniam actus Pœnitentiæ per se necessarius, est dispositio ad deletionem culpæ, quæ numquam est à Pœnitentiâ infusa. Et dato quod requireretur Pœnitentiâ post deletionem culpæ, non est ratio, quare ille actus, qui erat dispositio sufficiens ad deletionem culpæ, non sit etiam sufficiens post deletionem culpæ.

Dicit aliquis, ad deletionem culpæ non sufficit Pœnitentiâ naturalis, ait enim Concilium Tridentinum sess. 6. can. 3. Si quis dixerit sine præveniente Spiritus Sancti inspiratione, atque eius adiuvante, hominem credere, sperare, diligere, aut pœnitere

posse sicut oportet, ut ei iustificationis gratiâ conferatur; anathema sit. Ergo licuti credere, sperare, diligere sunt actus supernaturales in substantia, ita pariter pœnitere, ut sit legitima dispositio ad remissionem peccatorum.

Respondeo, Concilium ibi tantum definit contra Pelagianos, & Semipelagianos, hominem non posse iustificari ex solis virtutibus naturæ sine speciali Dei adjutorio, adedque ex illis verbis non satis probatur supernaturalitas in substantia, sed tantum in modo, quæ indubiè requiritur ad Pœnitentiâ fructuosam; quin immo, ut patebit ex dicendis suo loco, Pœnitentiâ, de qua hic agimus, non potest esse proxima dispositio ad iustificationem sive in Sacramento, sive extra Sacramentum, nisi saltem imperetur ab actu supernaturali Spei, aut Charitatis.

Indè autem inferre infusionem habitus Pœnitentiæ specialis, non habet apparentiam veritatis, præsertim cum Pœnitentiâ specialis non requiratur ad remissionem peccati, ut proinde Conciliū illo loco non intellexerit per se Pœnitere actum iustitiæ vindicativæ, de quo nos hic agimus, sed detestationem de peccato commisso, quæ potest esse verus actus supernaturalis in substantia, puta actus Charitatis, aut Spei, ut infra videbimus.

Quæ cum ita sint, dico rursum, Pœnitentiâ specialis est virtus appetitiva, non intellectiva: moralis, non theologica; acquisita, non infusa. Et si à me queritur qualis appetitiva sit, & utrum distincta ab aliis virtutibus appetitivis; Respondeo:

CONCLUSIO III.

Pœnitentiâ specialis non est virtus appetitiva ordinans ad seipsum, sed ad alterum. Distinguitur à Religione, Amicitia, Iustitia, tam commutativa, quàm distributiva &c.

Prima pars est Scoti dist. 14. q. 2. n. 5. ibi: Sequitur alia Conclusio, quod (Pœnitere) non est appetitiva virtus ordinantis ad seipsum, cuiusmodi sunt temperantia, & fortitudo: ergo virtus ordinantis ad alterum, cuiusmodi est iustitia. Hoc argumentum tenet, supponendo illam famosam virtutum appetitivarum distinctionem, quod ad duo genera omnino reducuntur. Antecedens probatur, quia actum ipsum vindicandi, potest aliquis eodem modo secundum rationem rectam exercere in alterum, sicut in seipsum. Si etiam exerceret in seipsum, non exerceret in se, nisi ut in alterum; quia non exercet in se, nisi in quantum sibi committitur à Legislatore in ipsum reum vindicare. Sed accidit quod iste, cui committitur ut ministro iudicis, sit iste reus, quia eodem modo exercet secundum rectam rationem ministrum

Explicatur Conc.

Pœnitentiâ specialis non requiritur ad remissionem peccati.

76. Probatur pars Concl. ex Scoto.

